

Nr 89.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1946 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till kraftstation vid Jösseforsen m. m.

(4:e avd.)

I propositionen nr 157 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 8 mars 1946, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna mellan vattenfallsstyrelsen och Billeruds aktiebolag träffat avtal angående utnyttjande av vattenkraften i Jösseforsen samt medgiva styrelsen rätt att vidtaga de smärre ändringar av teknisk natur i avtalet, som må finnas önskvärda och om vilka överenskommelse kan träffas, dels ock till Kraftstation vid Jösseforsen å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder, Statens vattenfallsverk, för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Vid Jösseforsen äger kronan högra stranden av Jösseälven och Billeruds aktiebolag den vänstra. Sedan gammalt har kronans andel i vattenfallet arrenderats av bolaget, som vid fallet anlagt två kraftstationer, vilka numera äro föråldrade och behöva ersättas med en ny modern kraftanläggning. Enligt det nu gällande arrendeavtalet är kronans andel upplåten till bolaget till den 1 januari 1974, med rätt för bolaget att förlänga arrendet till den 1 januari 1984, därest vattenfallsstyrelsen icke med hänsyn till järnvägen Laxå—Charlottenbergs förseende med kraft önskar själv utbygga fallet. Till följd av bolagets behov av nya krafttillskott, och då styrelsen icke är villig avstå från sin rätt enligt avtalet att av nyssnämnda anledning genom uppsägning få arrendet att upphöra redan den 31 december 1962, har frågan om ett gemensamt tillgodogörande av vattenkraften blivit aktuell.

Efter överläggningar mellan parterna har träffats ett på Kungl. Maj:ts godkännande beroende avtal om gemensamt utnyttjande av vattenkraften i Jösseforsen. Enligt avtalet, varigenom vattenfallsstyrelsen avstått från rätten att låta arrendet upphöra redan den 31 december 1962 eller att motsätta sig dess förlängning till den 1 januari 1984, skall bolaget anlägga och för båda parternas räkning driva en ny kraftstation mot det att vattenfallsstyrelsen efter vissa i avtalet angivna grunder bidrager till byggnads- och driftskostnaderna. Bolaget skall vidare medverka till genomförande av behövliga sjöregleringar i flodområdet ovanför Jösseforsen.

I skrivelse den 16 februari 1946 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om godkännande av ifrågavarande avtal.

Av styrelsens framställning framgår i huvudsak följande.

På grund av de stora möjligheter som finnas att magasinera en förhållandevis stor vattenmängd ovanför kraftstationen och att utjämna den nedanför stationen, avses kraftstationen skola utbyggas för en hög maximieffekt, nämligen nominellt 19 000 kilowatt. Efter stationens färdigställande skall den drivas enligt vattenfallsstyrelsens anvisningar, därvid förutsatts, att hela den tillgängliga vattenmängden får uttagas under av styrelsen angiven tid och inmatas i styrelsens ledningsnät. Bolaget skall erhålla sin andel av kraften, beräknad efter en utbyggd effekt av 7 500 kilowatt, från styrelsens kraftnät. Genom denna anordning kan styrelsen i ökad utsträckning tillgodose behovet av toppkraft inom södra och mellersta Sverige, och överföringen av kraft till dessa landsdelar från de norrländska kraftkällorna kan i motsvarande grad minskas. Detta är önskvärt, enär det ur ekonomisk synpunkt är ogynnsamt att tillgodose jämväl belastningstoppar medelst kraft från Norrland. 200 000-voltledningarna böra nämligen om möjligt utnyttjas för en under hela året konstant kraftöverföring. Ett nytt krafttillskott vid Jösseforsen skulle därjämte vara av stort värde vid anordnande av en ny inmatningspunkt för bandelen Laxå—Charlottenberg, varom behov inom några år kan uppkomma.

Den del av anläggningskostnaden för kraftstationen, som beräknats belöpa å statens vattenfallsverk, har uppskattats till 2 700 000 kronor, vilket motsvarar cirka 235 kronor per kilowatt. Därvid har räknats med att 11 500 kilowatt toppeffekt tillföres vattenfallsverket. Av angivna belopp skulle 1 000 000 kronor erfordras för nästa budgetår.

För utnyttjandet av kraftstationen i enlighet med nu föreliggande plan erfordras en kraftledning Jösseforsen—Kil jämte transformatoranläggning vid Jösseforsen. Kostnaden härför, beräknad till 1 800 000 kronor, är inräknad i det belopp av 3 000 000 kronor för »ny stamlinje för 130 kV», vilket ingår i det i årets statsverksproposition äskade investeringsanslaget till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.

Departementschefen har ansett, att ett tillgodogörande av kronans andel i vattenkraften i Jösseforsen på här förutsatt sätt skulle bli av stort värde för vattenfallsstyrelsen och att de ekonomiska villkoren härför sådana de utformats i avtalet finge anses för kronan godtagbara. Departementschefen har tillstyrkt, att avtalet godkännes och att de av vattenfallsstyrelsen äskade medlen anvisas för nästa budgetår.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att av Billeruds aktiebolag anlagda två kraftstationer vid Jösseforsen nu behöva ersättas med en ny modern kraftanläggning, samt att bolagets kraftbehov skulle kunna tillgodoses med en kraftstation för maximalt 7 500 kilowatts effekt. Vattenfallsstyrelsen har emellertid ansett önskvärt, att vattenfallet, i vilket staten äger ena stranden och bolaget den andra, i stället utbygges för toppkraftalstring med en maximaleffekt av 19 000 kilowatt. Härigenom skulle vissa fördelar vinnas med avseende å kraftöverföringen från Norrland till södra och mellersta Sverige.

Utskottet.

Vattenfallsstyrelsen har träffat avtal med bolaget om att bolaget skall anlägga och för båda parternas räkning driva en ny kraftstation, byggd för den av vattenfallsstyrelsen önskade högre effekten, mot det att vattenfallsstyrelsen bidrager till byggnads- och driftkostnaderna efter vissa i avtalet angivna grunder. Avtalet innebär, bland annat, att det skall ankomma på staten att i första hand tillskjuta det kapital som erfordras för den avsedda ökningen av anläggningens effekt.

Mot vad vattenfallsstyrelsen med departementschefens instämmande anfört rörande lämpligheten att utbygga Jösseforsen på angivet sätt har utskottet ej funnit anledning till erinran. Utskottet finner sig förty böra tillstyrka, att Kungl. Maj:t erhåller begärt bemyndigande att godkänna det rörande utbyggnaden och driften upprättade avtalet.

För avtalets fullföljande erfordras riksdagens medverkan jämväl i vad avser anvisande av investeringsmedel för gäldande av statens andel i byggnadskostnaderna. Utskottet tillstyrker, att det för nästa budgetår erforderliga beloppet, 1 000 000 kronor, anvisas av riksdagen.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna mellan vattenfallsstyrelsen och Billeruds aktiebolag träffat avtal angående utnyttjande av vattenkraften i Jösseforsen samt medgiva styrelsen rätt att vidtaga de smärre ändringar av teknisk natur i avtalet, som må finnas önskvärda och om vilka överenskommelse kan träffas,

b) till *Kraftstation vid Jösseforsen* under statens affärsverksfonder, statens vattenfallsverk, för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Stockholm den 5 april 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 87.